

Dato: 25.11.2014

Det kongelige barne- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Høringsuttalelse til endringer i barnevernloven

Tønsberg kommune ved politisk utvalg for barn og unge har den 20. november 2014 behandlet utkast til ny barnevernlov og forslag om å utvide adgangen til å pålegge hjelpetiltak med hjemmel i lov om barneverntjenester.

Kommunen har følgende innspill til departementet:

Generelt

Det vises til høringsnotat datert 20.10.2014. Denne høringsuttalelse er behandlet i kommunens Utvalg for Barn og Unge(UBU). I denne høringsuttalelse fokuserer kommunen i hovedsak på de sider ved høringsforslaget som oppleves som uklare, eller der man stiller spørsmål ved hensiktsmessigheten ved forslaget. Kommunen vil ikke kommentere sider ved forslaget som anses som uproblematisk.

Kommunen er glad for at det settes fokus på området. Kommunens barneverntjeneste opplever ikke sjelden saker der barneverntjenesten er bekymret for barns utvikling og kan ha klare forslag til tiltak for å avhjelpe situasjonen, men der foresatte ikke ønsker å ta imot hjelp. Den forrige lovendringen på området; der barneverntjenesten ble pålagt å kontakte foresatte som takker nei til hjelpetiltak på nytt etter et halvt år, oppleves ikke å ha hatt noen vesentlig effekt.

1. Forholdet til menneskerettighetene.

Kommunen anser at forslagens vurdering av EMK artikkel 8 ikke er tilstrekkelig gjennomarbeidet. Kommunen er enig i at barns rett til omsorg etter Barnekonvensjonen artikkel 3 og rett til beskyttelse etter Barnekonvensjonen artikkel 19 bør og skal veie tyngre enn respekten for privatliv og familieliv(EMK art. 8). Men da dette i enkeltsaker vil dreie seg om skjønsmessige vurderinger, er det grunn til å tro at nettopp dette forhold vil kunne bli gjenstand for rettslig prøving i en rekke tilfeller. Forslaget innebærer muligheter for å pålegge en rekke ulike tiltak. Kombinasjonen av at hver barnevernsak vil være unik ved at skjønsmessige vurderinger vil ligge til grunn for vedtak om pålegg, gir en stor sannsynlighet for at en omfattende prøving av enkeltsaker gjennom rettssystemet vil måtte finne sted før en rettspraksis kan anses som etablert, hvis det i det hele tatt er mulig. Så lenge en slik prøving oppleves å foregå, vil det være vanskelig for fylkesnemndene å etablere praksis i disse sakene, både når det gjelder om sakene skal behandles forenklet og når det gjelder hva som faktisk kan besluttes.

2. Fører pålegg til samarbeid?

Kommunens barneverntjeneste har ikke mange erfaringer der pålegg om hjelpetiltak har blitt besluttet etter gjeldende rett, men erfaringen fra et svært begrenset antall saker om pålegg om opphold i barnehage, er at et slikt pålegg for det første kan vise seg relativt enkelt for de foresatte å sabotere eller trenere gjennomføringen av, enten ved at familien flytter, ved at barnet til stadighet er "sykt" eller rett og slett ved at beslutningen ankes med oppsettende

virkning. For det andre har kommunen ikke erfaring for at slikt pålegg har ført til at foresatte har endret oppfatning om sitt barns behov, dels fordi pålegg i seg selv ikke inviterer til refleksjon, samarbeid og endring, men også fordi sanksjonsmulighetene ved manglende oppfølging av pålegget fra foresattes side i beste fall er uklare. Dette er et hovedproblem også ved det nye forslaget. Forslaget drøfter ikke hva som skal kunne skje dersom et pålegg ikke følges av foresatte, utover å mene at bruk av politi for sikre gjennomføring ikke vil være til barnets beste. Noe kommunen for øvrig er enig i. Kommunene savner en drøfting av den videre saksgang og sanksjonsmuligheter; skal manglende etterlevelse av pålegg kunne føre til f.eks. ileggelse av bøter eller andre reaksjoner, sammenlignbart med tingrettens mulighet til å ilegge dagsbøter ved tilbakeholdelse fra samvær i barnefordelingssaker etter barneloven? Skal pålegg gis med en samtidig beskjed om at manglende etterlevelse vil føre til en vurdering av omsorgsovertakelse? Slik forslaget er utformet, uten klargjøring av videre saksgang og sanksjonsmuligheter, vil det kunne bidra til manglende respekt for lov og rett, fordi mange vil kunne oppleve at manglende etterlevelse av pålegg som er gitt av fylkesnemnda og kanskje også videre prøvd i retten, ikke får noen konsekvenser. Kommunen anser at forslaget mangler på dette området undergraver mulighetene for at lovendringen skal kunne ha tiltenkt effekt. Kommunen mener derfor at det er nødvendig at en lovendring i større grad beskriver kriterier for pålegg som sier noe om at hensikten er å forebygge omsorgsovertakelse og at manglende etterlevelse/oppfyllelse av pålegg vil medføre vurdering av om sak om omsorgsovertakelse skal fremmes. Det bør også tas inn bestemmelser som sier noe om kommunenes plikt til å sørge for en slik vurdering og til å dokumentere at slik vurdering er gjennomført. Kommunen mener altså at både kriterier for inngrep og sanksjonsmuligheter må klargjøres for at forslaget skal kunne sies å ha en gjennomarbeidet og helhetlig utforming.

3. Fylkesnemndenes kapasitet

Etter at adgangen til å overprøve kommunens akuttvedtak i egne forhandlingsmøter i fylkesnemnda ble gjort mer tilgjengelig, har antall overprøvingsaker av akuttvedtak økt betraktelig. Dette er positivt fordi det innebærer både en styrking av rettssikkerheten og et godt korrektiv til barneverntjenestenes akuttpraksis. Imidlertid har det ført til et betydelig økt press på fylkesnemndene. Kommunen stiller seg tvilende til høringsnotatets anslag om at en tredjedel av saker om pålegg etter en lovendring vil kunne behandles forenklet (dvs. uten at partene møter til forhandlingsmøte). Kommunene mener det ligger i sakens natur at de fleste foresatte eller barn med partsrettigheter som står i fare for å bli pålagt hjelpetiltak mot sin vilje i de fleste tilfelle vil benytte alle muligheter for ikke å bli gjenstand for slike pålegg. Det innebærer trolig at fylkesnemndene vil måtte regne med å prøve de fleste av disse sakene i med full ordinær behandling. Presset på fylkesnemndenes kapasitet vil da øke betraktelig. Kommunen er bekymret for hvilken effekt dette vil få på saksbehandlingstiden for sakene etter eksisterende lovverk. Kommunen er likevel enig i at avgjørelsesmyndigheten for pålegg om hjelpetiltak legges til fylkesnemndene og ikke til barneverntjenestene. Dette dels fordi sakene ofte vil kunne stille krav til juridisk kompetanse knyttet til utfordrende vurderinger opp mot barnekonvensjonen og EMK, en kompetanse mange barneverntjenester ikke vil inneha, og dels fordi dersom myndigheten hadde vært lagt til barneverntjenestene ville et flertall av vedtakene trolig allikevel ha blitt påanket til fylkesnemnda.

4. Alternativ til lovendring

Kommunens barneverntjeneste har gjort noen erfaringer som gir grunn til å tro at det finnes alternativ til forslaget til lovendring: I noen saker der bekymringen rundt barnas omsorgssituasjon har vært stor og der foresatte i utgangspunktet ikke har vært enig i dette og/eller ikke har ønsket å motta hjelp, har man i møte med foresatte, (og gjerne også med deres advokat tilstede), redegjort for barneverntjenestens bekymringer og hva man mener må bli annerledes. Barneverntjenesten har gjort det klart at manglende endring av omsorgsutøvelsen vil kunne medføre at det fremmes sak for fylkesnemnda om omsorgsovertakelse. Samtidig har man invitert foresatte til å drøfte hvordan ting kan endres og hvilken hjelp de foresatte og barneverntjenesten kan enes om å motta/sette inn. Barneverntjenesten har satt vilkår om klare mål for endring og en tidsplan som angir et evalueringstidspunkt. Det blir tydeliggjort at

manglende måloppnåelse på evalueringstidspunktet vil aktivere en vurdering om fremming av sak etter bvl § 4-12. Samtidig er barneverntjenesten villig til å bruke ressurser på å sette inn de nødvendige tiltak over en periode for å se om det er mulig å oppnå nødvendig endring. Foresatte blir på denne måten stilt overfor et valg med klare konsekvenser, der de enten kan få bistand til å få til den nødvendige endring, eller risikere å få saken prøvd av fylkesnemnd. Denne tydeliggjøring har i noen saker ført til at foresatte har opplevd å kunne ha en felles målsetting med barneverntjenesten om å etablere en god nok omsorgsutøvelse. Kommunen mener at en slik metodikk langt på vei kan ivareta hensikten med de foreslåtte lovendringene og at slik tilnærming ikke krever hjemling utover den som finnes i eksisterende regelverk. Samtidig er metodikken med sin klargjøring av kriterier, målsettinger og konsekvenser/sanksjonsmuligheter mer helhetlig enn lovforslaget og kanskje mer i tråd med lovforslagets intensjon enn lovforslaget selv.

Barneverntjenesten er kjent med at i Storbritannia er en slik metodikk satt i system med egne team som dyktiggjøres i å gjennomføre prosessene. Kommunen vil oppfordre departementet til å se nærmere på dette, forankre det i eksisterende regelverk og evt utarbeide veiledere på området.

Pål Thalmann
Kommunaldirektør
sign

Mette Vikan Andersen
virksomhetsleder